

Передмова автора до українського видання

Із часу виходу у світ книги «Nazi Empire-Building and Holocaust in Ukraine» (2005) англійською мовою, горизонти досліджень й наукового аналізу проблеми історії Голокосту та історії України часів Другої світової війни значно розширилися і поглибилися, що неодмінно варто зауважити. Кількість жертв було уточнено на основі об'ємніших польових досліджень і з використанням джерел радянських часів. Це дещо доопрацьоване україномовне видання враховує певні поправки у бік збільшення кількості євреїв, які загинули на теренах України під час Голокосту, а також враховує літературу, що з'явилася останнім часом, такі як праця Мартіна Купера (Martin Cuepper) про Ваффен-СС і дослідження отця Патріка Дюбуа (Father Patrick Des Bois) «Голокост кулями» («The Holocaust by Bullets», Palgrave Macmillan, 2008). Трохи більше десяти років тому, коли було завершено це дослідження, я мала доступ до меншої кількості свідчень очевидців і тих, хто пережив описувані події. Зростаюча база інформаційних джерел спонукала до перегляду історії гетто, а також колабораціонізму. Дослідження Мартіна Діна (Martin Dean) про гетто в Україні довело, що у менш заселених сільських районах Житомирщини кількість створених і ліквідованих гетто перевищує кількість, задокументовану німцями у 1941 і 1942 рр. Свідчення очевидців масового вбивства, зокрема селян, котрі жили поблизу місць убивств, також змусили нас по-новому подивитися на соціальне тло феномена, а особливо на різні форми залучення місцевих жителів до числа колаборантів. Архівні дані колишнього КДБ про розслідування злочинів війни та судові справи у повоєнній Радянській Україні також дозволили встановити, що поліцаїв із українців та етнічних німців окупанти регулярно залучали у бригади смерті для вбивства євреїв. Існує ймовірність того, що погроми були масштабнішими, ніж це вважалося раніше. Ці важливі штрихи історії досі залишалися прихованими серед німецьких документів.

Концептуальну основу цієї книги – колоніалізм в Україні у рамках ширшої історії європейського імперіалізму та геноциду – було детальніше розроблено у дослідженнях сучасних спеціалістів із питань геноциду та істориків з Німеччини, наприклад, Бен Кірнан (Ben Kiernan) «Blood and Soil: A World History of Genocide and Extermination from Sparta to Darfur» (Yale, 2007) та Шеллі Барановскі (Shelly Baranowski) «Nazi Empire: German Colonialism and Imperialism from Bismarck to Hitler» (Cambridge, 2010).

Будучи регіональним дослідженням проблем нацистської окупації та Голокосту, ця книга акцентує увагу на важливості вивчення подій

на периферії окупованих територій у процесі творення політики центральним керівництвом Райху. Цю тезу підтверджено працями з регіональної історії, опублікованими в 1990-х і наступних роках.

Переклад книжки не зміг би вийти друком без підтримки Дому Анни Франк (Anne Frank House), Фонду підтримки видавничих проєктів у Центральній та Східній Європі (Fund for Central and East European Book Projects), які виступають партнерами в рамках проєкту «Українські книжки для виховання толерантності» (www.betol.org.ua).

Найскладніше завдання виконали Євгеній Ровний та Сергій Коломієць, які здійснили переклад книги українською мовою, а також шанований колега і науковець Михайло Тяглий, який відредагував текст перекладу. Це була нелегка робота, адже рукопис базується на різноманітних англо- та німецькомовних джерелах, а також на текстах російською й українською мовами. Оригінальні цитати німецькою, російською й українською, перекладені мною на англійську, слід було перекласти українською мовою. Ми доклали багато зусиль, аби залишитися максимально вірними змісту та значенню оригіналів. Як автор цієї праці, я беру на себе усю відповідальність за ненавмисні помилки в її змісті та в українському перекладі.

Видавець англійської версії, університет Північної Кароліни, надав мені права на це видання у співпраці із Меморіальним музеєм Голокосту США. Дякую Вікі Веллз (Vicky Wells) та Дженіфер Гергенрöder (Jennifer Hergenroeder) із видавництва університету Північної Кароліни, а також одному з моїх наукових керівників при Центрі згаданого музею Бентону Арновіцу (Benton Arnovitz), який зорієнтував мене у питаннях міжнародного авторського права та перекладу.

Для мене є честю та великим задоволенням стати свідком появи моєї книги українською мовою. Я надзвичайно вдячна всім, хто підтримав це починання і хто продовжує сприяти розвитку досліджень історії Голокосту та викладанню історії Голокосту в Україні.

*Д-р Венді Лауер
Мюнхен, Німеччина*